

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
4320-24

meddelad i Stockholm den 17 februari 2025

KLAGANDE
AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Kammarrätten i Stockholms dom den 5 juli 2024 i mål nr 3646-24

SAKEN
Rätt att ta del av allmän handling

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen bifaller överklagandet och beslutar att Skatteverket ska lämna ut den begärda handlingen till AA.

BAKGRUND

1. Var och en har rätt att ta del av allmänna handlingar förutsatt att uppgifterna i dem inte omfattas av sekretess. Som utgångspunkt gäller att sekretess till skydd för en enskild inte gäller i förhållande till den enskilde själv och att sekretessen normalt också kan hävas av den enskilde så att uppgifterna kan lämnas ut till andra.
2. AA har i uppdrag att som förvaltare sörja för en kvinnas person, bevaka hennes rätt och förvalta hennes egendom. Han begärde i den egenskapen att få ta del av hennes inkomstdeklaration för inkomståret 2023.
3. Skatteverket avslag begäran med motiveringen att uppgifterna i deklarationen omfattas av sekretess, att huvudmannen inte hade lämnat samtycke till utlämnandet och att AA inte heller hade visat att samtycke inte kan inhämtas.
4. Kammarrätten avslag AAs överklagande dit. Domstolen konstaterade att det inte hade kommit fram att huvudmannens tillstånd var sådant att huvudmannen inte själv kunde begära ut den aktuella handlingen eller häva den sekretess som gäller till skydd för henne och ansåg därför att den begärda handlingen inte kunde lämnas ut.

YRKANDEN M.M.

5. AA fullföljer sin talan och anför följande. Den som har förvaltare får och kan inte genomföra några rättshandlingar, varken i förhållande till Skatteverket eller i övrigt. Uppdraget som förvaltare blir meningslöst om en person som inte kan tillvarata sin egen rätt inte heller kan företrädas av sin förvaltare. Det kan inte ha varit lagstiftarens mening att en myndighet vid begäran om

utlämnande av en handling, som är nödvändig för att kunna utföra uppdraget som förvaltare, ska kunna överpröva tingsrättens beslut om förvaltarskap.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i Högsta förvaltningsdomstolen

6. Frågan är om en förvaltare enligt föräldrabalken har rätt att utan huvudmannens samtycke ta del av uppgifter hos en myndighet vilka omfattas av sekretess till skydd för huvudmannen.

Rättslig reglering m.m.

7. Sekretess gäller enligt 27 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) i verksamhet som avser bestämmande av skatt eller fastställande av underlag för bestämmande av skatt för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden.
8. Enligt 12 kap. 1 § gäller sekretess till skydd för en enskild inte i förhållande till den enskilde själv, om inte annat anges i lagen. Av 2 § första stycket framgår att en enskild helt eller delvis kan häva sekretess som gäller till skydd för honom eller henne, om inte annat anges i lagen.
9. En förvaltare har enligt 11 kap. 9 § första stycket föräldrabalken inom ramen för förvaltaruppdraget ensam rådighet över den enskildes egendom och företräder denne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

10. Såväl Skatteverket som kammarrätten har med hänvisning till RÅ 1999 ref. 38 och HFD 2020 ref. 50 nekat AA att ta del av uppgifter som omfattas av

sekretess till skydd för hans huvudman då denna inte samtyckt till att han ska få ta del av uppgifterna och han inte heller visat att samtycke inte kan inhämtas.

11. I RÅ 1999 ref. 38 hade en god man hos Skatteverket begärt att få ta del av sin huvudmans deklARATIONER. Högsta förvaltningsdomstolen gjorde därvid en jämförelse med vad som gäller avseende förvaltare och konstaterade att en förvaltare inom ramen för sitt förvaltaruppdrag har ensam rådighet över den enskildes egendom och företräder denne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget, vilket fick anses innefatta även rätten att få ta del av huvudmannens deklARATIONER med stöd av bestämmelserna som nu är införda i 12 kap. 1 och 2 §§ offentlighets- och sekretesslagen.
12. I HFD 2020 ref. 50 var det fråga om en förvaltare som hos en överförmyndare begärt att få ta del av en tidigare förvaltares redogörelse för utfört uppdrag avseende huvudmannen, dvs. uppgifter där sekretess gäller till skydd för både den som har förvaltare och tidigare förvaltare.
13. Underinstanserna har tolkat 2020 års fall så, att det i en situation som den nu aktuella ska göras en bedömning av om huvudmannens tillstånd är sådant att han eller hon saknar faktisk förmåga att begära ut de aktuella uppgifterna eller att häva sekretessen för dessa, för att dennes förvaltare ska ha rätt att ta del av uppgifterna. Av rättsfallet kan emellertid inte utläsas att Högsta förvaltningsdomstolen har avsett att förändra det rättsläge avseende förvaltare som redovisas i RÅ 1999 ref. 38.
14. Som anges i 11 kap. 9 § föräldrabalken och som återges i 1999 års fall har således en förvaltare ensam rådighet över den enskildes egendom och företräder denne i alla angelägenheter som omfattas av förvaltaruppdraget. Härav följer en rätt för förvaltaren att med stöd av 12 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen ta del av handlingar med uppgifter som omfattas av sekretess till

skydd för huvudmannen, om uppgifterna behövs för att förvaltaren ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

15. I AAs uppdrag ingår att sörja för huvudmannens person, bevaka hennes rätt och förvalta hennes egendom. Eftersom han behöver inkomstdeklarationen för att kunna fullgöra förvaltaruppdraget ska Skatteverket lämna ut den till honom.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Inga-Lill Askersjö, Mahmut Baran, Ulrik von Essen och Martin Nilsson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Max Uhmeier.